

מעדני אשר

גיליון שי"ב
(שנה ז')
פרשת ויק"פ תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

האם מותר לתת בשבת מתנה לבחור בר מצוה?

בפרשתן ל"ה ב' וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' וגו'.

יש לחקור האם מותר לתת מתנה לבחור בר מצוה בשבת או דילמא אסור דהויא כמו מקח וממכר דיוצא החפץ מרשותו.

הנה ראשית דבר יש לברר האם יש איסור לתת מתנה בשבת לחבירו כשאינו עושה קנין סודר.

הנה איתא במדכ"י ביצה פרק ב' סימן תרע"ו שאסור לתת דבר לחבירו במתנה בשבת או ביום טוב, זולת לצורך מצוה, כגון להקנות לחבירו ביום טוב לולב ואתרוג וכיוצא בזה.

והסביר הבית יוסף אור"ח סימן תקל"ז שסובר המרדכי שאסור להקנות לחבירו חפץ במשיכה מיד ליד, אפילו בלא קנין סודר, משום שגם בזה נראה כמקח וממכר, ורק במקום מצוה התיירו ע"כ, וכן נראה מדברי הריב"ש בתשובה סימן קנ"ו, וכן העלה מרן החיד"א בברכי יוסף סימן ש"ו סק"ז מדברי הרמב"ן והרשב"א וכתובות ז' ע"א ע"ש.

ותמה במגן אברהם אור"ח סימן ש"ו ס"ק ו' דלשיטת הנ"ל על מה שנוהגים לתת כלים במתנה לחתן הדורש בשבת, והניח בצריך עיון, מובא במשנה ברורה אור"ח סימן ש"ו ס"ק ל"ג.

וכן בשלחן ערוך הרב שם סעיף ט"ו כתב והנהוגים לתת כלים במתנה לחתן הדורש בשבת, לא יפה הם עושים, שהרי אסור לתת שום דבר במתנה לחבירו בשבת או ביום טוב, אלא רק מיני מאכל ומשקה שהם לצורך היום.

אולם האליה רבה שם ס"ק י"ט כתב ללמד זכות על המנהג להעניק דורון דרשה לחתן, שגם זה נחשב לדבר מצוה, לשמח חתן וכלה, ולהגדיל כבוד התורה וכיוצא בזה כתב בהגהות חתם סופר שם.

ואפשר דבבחור בר מצוה יש נמי היתר הנ"ל אם חתן הבר מצוה משמיע גם כן מילי דאורייתא, יש בהענקת המתנה עידוד לבר מצוה שימשיך להתמיד בלימודו, ונחשב גם כן לצורך מצוה, ומה גם שרגילים לתת לחתן הבר מצוה ספרי קודש, שאפשר שילמוד בהם בשבת, ונחשב לצורך מצוה, כך כתב בשו"ת יחוה דעת חלק ג' סימן כ"א.

אבל בספר בית מאיר אבן העזר סוף סימן מ"ה כתב להשיג על דברי המגן אברהם הנ"ל, דסבירא ליה שיש איסור לתת מתנה בשבת ויו"ט, והוכיח מהמשנה ביצה י"ד ע"ב והטור והשלחן ערוך אור"ח סימן תקט"ז שמותר לתת מתנה ביום טוב, ושכן דעת הר"ף והרמב"ם.

והא דכתב הרמב"ם בסוף הלכות מכירה, שהמוכר או הנותן בשבת או ביום טוב, אף על פי שמכים אותו מכת מרדות, מעשיו קיימים, וכן כתב הר"ף ביצה לו ע"ב זהו בנתינת קרקע, שאי אפשר בלא קנין סודר, והוא הדין במטלטלין שהקנה לו אותם במתנה על ידי קנין סודר, אבל במשיכה מיד הנותן ליד המקבל, אין בזה איסור כלל, וכמבואר בהר"ן ריש פרק ב' דביצה י"ז ע"א להתיר, ולכן יפה נהגו לתת מתנות לחתן הדורש בשבת, וראה בשו"ת עבודת הגרשוני סימן כ"ה שכתב להוכיח מהתוספות עירובין ס"ו ע"א והמרדכי שם, שאין איסור בנתינת מתנה לחבירו בשבת. וכן העיר בזה מרן החיד"א במחזיק ברכה סימן ש"ו סק"ה, וראה בשער המלך פרק ו' מהלכות יום טוב הלכה ט' בשו"ת כתב סופר חלק אורח חיים סימן נ"ט, ובשו"ת נחלת בנימין סימן פ"ה.

ולענין הלכה: אסור לתת מתנה לחבירו בשבת משום דדמי למקח וממכר שהרי יוצא מרשותו, אלא כשהוא לצורך השבת מותר, כך כתב במשנה ברורה אור"ח סימן ש"ו ס"ק ל"ג, והרוצה לתת מתנה בשבת או ביו"ט לחתן בר מצוה יקנה לו ע"י אחר מלפני שבת ויאמר לו זכה במתנה זו לצורך פלוני, ואם לא עשה כן יתכוין המקבל שלא לזכות במתנה אלא אחר צאת השבת, דבכהאי גוונא ליכא איסור לקבל מתנות בשבת וביו"ט כמבואר בשו"ת מהרי"א אור"ח סימן פ"ג, ורק בכהאי גוונא מותר לתת מתנה לבחור בר מצוה בשבת, כך כתב בשמירת שבת כהלכתה פרק כ"ט ס"ק כ"ט, וכן בכפי אהרן אור"ח סימן נ"ט, וכן בפסקי תשובה אור"ח סימן ש"ו ס"ק ו', וכן כך כתב בשו"ת יחוה דעת חלק ג' סימן כ"א.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

לרגל שמחת אירוסית בתו תח"י במוז"ט עב"ג

הבה"ח כמר עזריאל שלמה פישמן ניי"ו וינה

בן למחתנו הרב אברהם פישמן שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד

הרב יחיאל מיכל רוזנברג שליט"א מונטריאול

לרגל שמחת אירוסית בתו תח"י במוז"ט עב"ג

הבה"ח המופלג כמר בצלאל אורלנדר ניי"ו

בן למחתנו הרבני החסיד הרב אהרן אורלנדר שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליח בכל אשר יפנה

מדוע מי שטעה ונתן צדקה לעני ברשות הרבים בשבת חייב

הא הוא טעה בדבר מצוה?

איתא במשנה שבת ב' ע"א פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעל הבית חייב והעני פטור וכו'.

וכתב ברבינו עובדיה דלהכי נקט הוצאה בלשון עני ועשיר, דאגב אורחיה קמ"ל דמצוה הבאה בעבירה אסורה וחייבין עליה.

יש להקשות: מאי שנא מהא דאיתא משנה שבת פרק י"ט משנה ד' מי שהיו לו שתי תינוקות אחד למול אחד השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחד השבת בשבת חייב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פטר משום דטעה בדבר מצוה פטור, וכן פרק ג' דסוכה משנה י"ד רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור, מפני שהוציא ברשות. דסבירא ליה טעה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור, א"כ הכי נמי טעה במצות צדקה, א"כ מדוע חייב העשיר, ובאמת הרמב"ם לא נקט עני ועשיר ואפשר דמשום דהיה לו קשה קושיא הנ"ל, כך כתב ערוך לנר סוכה מ"א ע"ב מ"מ על המשנה קשה, כך מקשה בתוס' יו"ט פרק א' דשבת, וכן בשפת אמת, וכן בערוך לנר סוכה מ"א, וכן בחתם סופר שבת ב' ע"א, וכן בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן מ"ח, וכן בשו"ת חמדת שלמה סימן כ"א, וכן בשו"ת אחיעזר חלק ג' סימן פ"ג, וכן הקשה המהר"ל בגור אריה.

איכא כמה תרוצים:

א. לא פטרינן בטעה בדבר מצוה, אלא בטעה במילה ולולב שניתנה שבת לידחות אצלם, משא"כ לענין צדקה שלא ניתנה שבת לידחות אצלם כלל, לא פטרינן משום טעה בדבר מצוה, כך תירץ בתוס' יו"ט שם.

אבל בהגהות רבי עקיבא אייגר שם תמה עליו: דהא בלולב נמי לא ניתנה שבת לידחות אצל לולב, דהנטילה היא רק טלטול בעלמא, וההבערה באמת אסור, וכן הקשה בחתם סופר שבת ב' ע"א, וכן בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן מ"ח.

ב. אפילו למ"ד טעה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור בצדקה חייב, כך תירץ המהר"ל מפראג בגור אריה.

וצריך ביאור כוונתו: יש שכתבו דכוונת המהר"ל לחלק בין מצוות שבין אדם לחבירו לבין מצוות שבין אדם למקום, כך כתב בשו"ת שערי דעה חלק ב' סוף סימן י' ס"ק י"ז.

אבל בכלי חמדה פרשת כי תצא דחה פירוש זה: וכתב שכוונת המהר"ל לחלק בין מצוה מוכרחת שאי אפשר לו לפטור הימנה כמו מילה ולולב, משא"כ בצדקה.

וכן כתב בגליוני הש"ס דטעה בדבר מצוה פטור רק במצוה מוחלטת, משא"כ כאן שביד העני למחול.

ג. לפי מה שכתבו התוס' דמיירי בעני נכרי אתי שפיר שאין כאן מצות צדקה, כך תירץ באחיעזר חלק ג' סימן פ"ג.

ד. נראה לחלק בין מל של ערב שבת או של אחד השבת בשבת, מלאכה זו שעושה היא לצורך מצוה, ואי אפשר בלא מעשה זאת, אלא שטעה ועשה אותה מעשה באיסור בתינוק שאינו ראוי למול בשבת וכן בלולב שהוצאה לרה"ר יש בה צורך מצוה קצת שהולך אצל רבו ללמדו הנענועים, אבל בקיום מצות צדקה ההוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים לא שייך למצוה כלל, דהא היה יכול להכניס העני לפניו, ומה שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים מעשה בפני עצמה הוא, דאינו מעלה ואינו מוריד כלל למצוה, אע"ג דבא לידי

כך ע"י טרדת המצוה לא מקרי טעה בדבר מצוה ועשה מצוה דפטור, דמעשה איסור שעשה לא שייך כלל למצוה, כך תירץ בכתב סופר אור"ח סימן מ"ח, וכעין זה בשו"ת חמדת שלמה סימן כ"א.

ה. בדרך אגדה יש ליישב קושיית התו"ט, דהא מצות צדקה מתן בסתר כדי שלא לבייש העני ואמר ר"י למאן דנתן בפרהסיא טוב שלא נתת וכו' וכתביב נתן נתן לו בינו לבינו, ומי שרוצה שידעו אחרים שנותן לעני, נותן בפרהסיא, ומי שבהול לנתינת צדקה כזו שבפרהסיא אין המצוה מטרידו ואינו בהול למצוה רק להשיג כבוד המדומה כה"ג אינו בכלל טועה בדבר מצוה אלא טעה בדבר כבוד לקנות לו שם, וא"ש מתני' בעה"ב עומד בפנים והוציא ונותן לתוך ידו של עני והי' לו להכניס העני בפנים לקיים מצות צדקה כתיקונה אלא דרוצה שיראוהו עני בני אדם ועל ידי זה נכשל והוציא, בדין שיהיה חייב כי לא טעמה מחמת טרדת המצוה אלא מחמת טרדת ובהילות השגת הכבוד וקמ"ל מתני' רבותא זו, לכן נקט עני ועשיר להשמיענו דכה"ג לא הוא טעה בדבר מצוה פטור, כך תירץ בכתב סופר אור"ח סימן מ"ח.

ו. לכן בעני חייב אף שפטור בלולב ומילה, משום דהני זמנם בהול, משא"כ בצדקה לכן לא מקרי טעה בדבר מצוה, כך מביא בערוך לנר סוכה מ"א.

אבל בערוך לנר דוחה תרוץ זה: וז"ל זה אינו, דאין זמנו בהול יותר מבצדקה כדאמרינן בגמ' ראש השנה ו' ע"א לענין כל תאחר דעובר לאלתר, דהא קיימי עניינן.

ז. מצות צדקה לא נהגה כלל בשבת, דכתביב והכינו את אשר יביאו, וגם אי אפשר משום איסור הוצאה, לכן לא שייך טעה בדבר מצוה, כך כתב בקהלות יעקב בסוף חידושיו למסכת שבת.

איך היה מותר למשה רבינו להקים את המשכן בשבת

הא בנין בית המקדש אינו דוחה שבת?

בפרשתן מ' י"ח ויקם משה את המשכן.

איתא במדרש תנחומא פרשת פקודי סימן י"א, וכן בירושלמי ריש יומא, מובא ברש"י פרשת נשא ז' א' אמר רבי חייא בר יוסף כל שבעת ימי המלואים היה משה מפרקו ומעמידו ב' פעמים בכל יום שנאמר תקים הוקם.

יש להקשות: הרי בתוך כל שבעה ימים יש שבת, א"כ איך הקים בכל יום, הרי בנין ביהמ"ק אסור בשבת וכמבואר ברש"י בריש פרשתן וא"כ היאך הקים משה את המשכן בשבת, כך מקשה בפנים יפות פרשת נשא פרק ו', וכן בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן ע"ב, וכן בשו"ת הר צבי ט"ל הרים - בונה סימן א', וכן בספרו הר צבי על התורה פרשת נשא, וכן הקשה בשו"ת בית יצחק יור"ד חלק ב' במפתחות סימן ל' בהג"ה ס"ק ג', וכן בברכת אהרן ברכות מאמר ר"ל.

איכא כמה תרוצים:

א. הרבה לוי' היו מקימין אותו וקמ"ל שבת צ"ב ע"מ ב' דשנים שעשוהו פטורין ואין איסור מן התורה, ותו דאין שבות במקדש, כך תירץ בפנים יפות פרשת נשא.

מעדני אשר: יש להעיר לשיטת המקור חיים דשנים שעשו פטור רק מקרבן, אבל איסור דאורייתא יש.

ב. מכאן יש להביא ראייה דבנין לשעה לא הוי בנין, לכן היה מותר להקימו ולפרקו, כך תירץ בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן ע"ב, וכן בשו"ת הר צבי ט"ל הרים - בונה סימן א'.

ובגליוני הש"ס מו"ק ט' ע"א הקשה עליו: וז"ל צ"ע דסוף סוף כיון דהיה במשכן עצמו נלמד מזה עצמו דחשיב מלאכה, כיון דכלהו מלאכות ממשכן גמרינן והרי זה היה במשכן.

האם בזמן הזה יכול משיח להגיע בשבת או בערב שבת?

איתא בגמ' פסחים י"ג ע"א כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו הנביא בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים, מפני הטורח, ו**בגמ'** עירובין מ"ג ע"א אמרינן שאין אליהו הנביא בא בשבת.

יש לחקור האם בזמננו נשתנה הדין הזה ויכול משיח לבא גם בשבת וכן בערבי שבתות או דילמא לא נשתנה הדין.

הנה הרה"ק **רבי שר שלום מבעלזא זי"ע** אמרו לו בעת שאיבת מים שלנו למצות מצוה בערב פסח שנזכה לשנה הבאה בירושלים וכדרך המברכים, ועל זה השיב להם למה דווקא בשנה הבאה, הלא אנחנו מאמינים ומחכים שגם במים הללו שנקח עתה נזכה לאפותו עוד ביום מחר ערב פסח בירושלים ולאכלו שם כשיבא משיח צדקנו לגאלנו, ואי משום שאמרינן בגמ' שאין אליהו בא לא בערב שבת ולא בערב יו"ט עם כל זה נוכל לחכות גם עתה בערב פסח ואם יקשה לנו מהגמ' הזאת, והלא כמה פליאות וקושיות ואיבעיות שיש לנו בגלות יתרו, א"כ יתרו גם זה.

והנה מדבריו הקדושים חזינו **דיכול להיות שמישיח יבא בערב שבת.**

יש להקשות: הרי יש גמ' מפורשת שאין משיח בן דוד בא בערב, ומה שייך לתרוץ, וכי יש ספק בהלכה זו, כך הקשו באחרונים.

מעדני אשר: אפשר דכוונת קדשו ע"פ מה שכתב בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן קע"ה דהגם שבערבי שבתות וערבי ימים טובים אמרו בגמ' פסחים י"ג ועירובין מ"ג לענין ביאת משיח ואליהו, שאין הוא בא, כבר הערתי בזה שבחבלי משיח הדבר נוגע לפיקוח נפש, א"כ יכול לבא אף בערבי שבתות.

וכעין זה מבואר בקובץ שיעורים פסחים אות נ"ח דהקשה אמאי לא יבא אליהו בשבת, והא דודאי דכאשר יבא אליהו ימצא הרבה שבויים בין העכו"ם אשר בבואו ינצלו ממות, א"כ הו"א פיקוח נפש.

עוד אופן מפרשים כוונת קדשו: לרבי יהושע שסבירא ליה ראש השנה י"א ע"א בניסן נגאלו היינו פסח בלילה דהא מליל שמורים דמיירי מליל יציאת מצרים דהוי בט"ו בניסן אתיא ליה הא, והא יום שלפניהם הו"א ליה ערב יו"ט א"כ אפשר דלעתיד יכריע אליהו דפסקינן כמו רבי יהושע ולכן אפשר לבא גם בערב יו"ט וערב שבת, ועיין טורי אבן ראש השנה י"א ע"ב.

ובספר מעדני אשר פרשת תזריע תשס"ח הארכת בקושיית החתם סופר חלק ו' סימן צ"ח בהא דנהגו לאמור בברית מילה זה הכסא של אליהו הנביא זכור לטוב, וגם מתפללים המוהלים שיעמוד אליהו על ימינם לסמכם וזה אומרים אפילו בשבת, הרי אין יכול לבא בשבת לבשרנו על הגאולה, משום דשמא יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, א"כ איך בברית כן יכול לבא.

ומתרוץ החתם סופר: כשאליהו עלה בסערה השמימה, לא עלה עם גופו, רק נשמתו נפרדה מגופו, ורק נשמתו עלתה לשמש למעלה, אולם גופו שורה בגן עדן התחתון בעולם הזה, וביום הבשורה על ביאת משיח צדקנו תתלבש נשמתו בגוף הקדוש הלז ואז הוא ככל אדם מחכמי ישראל שהוא חייב במצוות, ולכן אינו יכול לבא מחוץ לתחום בשבת, אבל כשבא אליהו למילה אינו בא בגופו, אלא נשמתו באה, עיי' בספרי עוד אריכות.

מדוע יש ענין להזכיר את אליהו במוצאי שבת?

כתב בטור אור"ח סימן רצ"ה, וכן ברמ"א שם ורגילין להזכיר אליהו הנביא במוצאי שבת.

יש להקשות: מדוע מזכירים את אליהו דווקא במוצאי שבת, כך מקשה בטור אור"ח סימן רצ"ה, וכן בב"ח שם, וכן באבודרהם סדר מוצאי שבת, וכן בלבוש אור"ח סימן רצ"ה.

איכא כמה טעמים:

א. לפי שהוא עתיד לבשר הגאולה, ואיתא בגמ' עירובין מג ע"ב מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי יו"ט, וכן בשבת אינו יכול משום דילמא הילכתא דיש תחומין למעלה מעשרה, ועל כן אנו מתפללין כיון שעבר השבת יכול לבא שיבא ויבשרנו, כך כתב בעל המנהיג הלכות שבת סימן ע"א, מובא בטור אור"ח סימן רצ"ה, וכן במגן אברהם אור"ח סימן רצ"ה.

ובעולת שבת תמה עליו: דהרי אנו קימ"ל לקולא דאין תחומין למעלה מעשרה, א"כ יכול אליהו לבא בשבת.

ובמחצית השקל אור"ח סימן רצ"ה **מתרוץ:** אנו מספיקא פשטינן לקולא, אבל אפשר דלאליהו ליכא ספק ופשיט ליה דיש תחומין למעלה מעשרה.

ועוד מתרוץ המחיצת השקל: דחוץ ל"ב מיל, קימ"ל דהו"א דאורייתא, ואפילו למעלה מעשרה נקטינן לחומרא, א"כ אתי שפיר דילמא אליהו נמצא חוץ מ"ב מיל.

יש לתמוה על טעם הראשון: א"כ למה אין מזכירין אליהו נמי במוצאי יו"ט, הרי אין אליהו בא נמי בערב יו"ט, ולא ביו"ט, כך מקשה האבודרהם סדר מוצאי שבת וכן בב"ח אור"ח סימן רצ"ה, וכן הקשה הפרי מגדים אור"ח סימן רצ"ה, וכן בספר תוספת שבת סימן רצ"ה.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון דמזכירו בכל מוצאי שבת שוב אינו צריך להזכירו עוד באותו שבוע דדי בפעם אחת בשבוע, כך תירץ הב"ח.

ב. בשורת הגאולה יש לה שייכות טפי אצל שמירת שבת כמו שאמרו בגמ' שבת ק"ח ע"ב אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, כך תירץ הב"ח אור"ח סימן רצ"ה.

ג. ביו"ט אי אפשר להזכיר, דהא אנו בקיאן בקביעי דירחא, ויום אחד יו"ט ויום ב' בחול, וא"כ גם ביום ב' ראוי לבא, וגם לא שייך להזכיר במוצאי יו"ט א' דהו"א זילותא דיו"ט ב' ואף דבארץ ישראל עושין רק יום אחד יו"ט, מ"מ כיון דבראש השנה גם בארץ ישראל עושין שני ימים ראש השנה ואי אפשר להזכיר כמו שכתבתי, תו לא חלקו בין יו"ט ליו"ט ואין מזכירין אותו בכל יו"ט, כך תירץ בספר תוספת שבת סימן רצ"ה, עיין פרי מגדים שרצה לתרוץ דביו"ט ליכא איסור תחומין אבן דחה עיי"ש.

ד. ע"פ מה דאמרינן בגמ' שבת ק"ח ע"ב אמר רב יהודה אמר רב אלמלא שמרו ישראל שבח ראשונה לא שלטה בהם אומה, ועל כן אנו מבקשים להקב"ה הרי שמרנו את השבת כמו שצויתנו, מעתה שלח לנו את אליהו הנביא, כך כתב באבודרהם סדר מוצאי שבת.

ה. תקנו לומר אליהו הנביא בהבדלה לפי שהבדלה הוא סימן בין קדש לחול, וכמו כן אליהו כשיבא יבדיל בין כשרים שבישראל, לבין פסולים שבהם שנאמר כי הוא כאש מצרף וכבוריח מכבשים, באבודרהם סדר מוצאי שבת.

ו. בכל מוצאי שבת נכנס אליהו לגן ויושב תחת עץ החיים וכותב זכותן של ישראל, כך כתב באליהו רבה אור"ח סימן רצ"ה.

ז. אומרים שיש קבלה בידם שהוא טוב לשכחה ויהיו דרכיו מצליחין בכל השבוע, כך כתב בלבוש אורח חיים סימן רצ"ט ס"ק י', ועיין באליהו רבה סימן רצ"ה דלפי זה א"ש מדוע ביו"ט לא מזכירים, כיון שבתחילת השבוע יש ענין זה.

מכתבים למערכת

מדוע צריך פסוק שנים פטורות ממחצית השקל הא הוא מצוה שהזמן גרמא

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא במשנה שקלים פרק א' משנה ג' שנים פטורים לתת מחצית השקל, וכתבו הראשונים כמה מקורות בתורה מהיכן לפינן דנשים פטורות דיש להקשות מדוע צריך פסוק מיוחד שנים פטורות, הרי כיון דיש זמן למצות נתינת מחצית השקל הוא מצות עשה שהזמן גרמא דנשים פטורות אי"כ מדוע צריך קרא מיוחד שנים פטורות לתת מחצית השקל, ובשלמא למאירי שכתב דטעם דנשים פטורות משום דהויא מצות עשה שהזמן גרמא ניחא, אבל לשאר ראשונים קשה, ותרצתם בשלש אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הדת

נראה לתרץ דהא אשכחן במשנה שקלים פרק א' משנה ז' דאפשר לשקול מחצית השקל עבור חבירו, והנה הא דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא משום דהם משעבדות לבעליהן, וא"כ נהי דפטורות לשקול, מ"מ הויא דבעליהן ישקלו בשבילם, דבכהאי גוונא אינו גורע מהיותן משעבדות לבעליהן כיון דהבעל שוקל בשביל אשתו, לכן צריך קרא מיוחד דהן פטורות לגמרי ואין הבעל צריך לשקול בשבילם.

מדוע צייתה התורה לתת מחצית השקל ולא שלם

מה שהקשתם בשם הראשונים מדוע צייתה התורה לתת חצי שקל ולא שקל שלם, ותרצתם בעשרה אופנים.

הרב יעקב ישראל מיוזנער שליט"א לנדון

נראה לציין דבבבאר יוסף מתרץ דמחצית השקל מרמו לוסוד אמונה שצריך לדעת כי תמיד אנו עומדים באמצע כל ענין, ואין אנו בעינינו רואים בשום דבר ומקרה ראשית ותכליתו, ובה מפרש הירושלמי שאומר שלפי שחטאו בעגל במחצית היום לכן יתנו מחצית השקל, ובאמת אינו מובן כמה תלוי מחצית השקל במחצית היום, אלא הפשט הוא שהטעם שעשה העגל הוא משום שלא רצו להכות עד תשלום היום וסמכו על ראות עיניהם ע"ש באריכות.

הרב אהן הכהן פערל שליט"א בחוקים

נראה לציין מה דאיתא במדרש רבה פ"ד י"א א"ר יהודה בר סימון אמר הקב"ה לשבטים אתם מכתרתם בנה של רחל בעשרים כסף לפיכך יהיה כל אחד ואחד מגיעו בקע לגולגולת היא הוא דכתיב בקע לגולגולת מחצית השקל היינו כי חשבון עשרים כסף עולה לחמשת שקלים, וכיון שהיו שם עשרה שבטים נמצא כל אחד נתן מחצית השקל.

הרב חיים דוד ברכר שליט"א בני ברק

נראה לציין מה ששמעתי מההדמו"ר מגורליץ שליט"א בסעודה שלישית פרשת שקלים ע"פ מה שכתב היעב"ץ בסידור טעם שעושים שלום זכר שהוא לשון של זכירה שמוכיחין לו את השבועה שנשבע תהי צדיק ואל תהי רשע, ולמה אין מוכיחין לנקיבה, משום דכיון שהם נשמה אחת ואם מוכיחין לחלק הזכר הויא מספיק גם לזוגות, ולכן באמת זוג צריך להביא ביחד שקל אחד, אבל הנשים לא חטאו בעגל ולכן רק הזכר מכויא מחצית השקל, אבל כשיבא משיח או שניהם יביאו ביחד, ולכן אמרינן בשקל אשא.

הגאון רבי גמליאל רבנוביץ שליט"א בני ברק מסתמך גם אני אודך

נראה להוכיח עוד טעם ע"פ מה דאיתא בגמ' ב"ב ט' ע"ב שבעדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, והוה הרמז כאן שהתורה צייתה דייקא לתת מחצית השקל ולא שלם, להורות כמו שמחצית ועוד מחצית מצטרף לשקל שלם, כן בעדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

הרב יעקב כהן שליט"א ירושם כולל מצפה רימן

הרב אלדד אברקמי שליט"א כולל באר התלמוד ירושלים
נראה לציין עוד טעם נוסף דהובא בספר פנינים בספר הגר"ח שכתב "מחצית" יש ה' אותיות הקיצוניות שבהם הם "מת" האמצעיות הם "ח"י" ובא זה לרמוז האות צ' שבאמצע שהעדקה מקרבת את החי ומרחקת את המת כדכתיב במשלי " באורח צדקה חיים ודרך נתיבה אל מות" וכן אמרו וצדקה תציל ממות.

תגובות אפשר לשלוח למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
עד ליום ג' בערב בלבד
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביורחים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

מדוע מילה דוחה שבת הא הוא את

מה שהקשתם בהא דקמ"ל אר"ח סימן ל"א ס"ק א' בשבת וי"ט אסור להניח תפילין מפני שהם עצמם אות, ואם מניחים בהם את אחר היה לוולו לאות שלהם, דיש להקשות א"כ מדוע מילה דוחה שבת, הרי מילה גופיה היא אות, מ"ש מתפילין דאינו נוהג בשבת משום דהויא אות, ותרצתם בשלש אופנים.

הגאון רבי ניסן ניימאן שליט"א דומ"ץ ונין מאנסי בית שמש

הרב יונתן מסנר שליט"א קרית בעלזא ירושלים
הרב יצחק קדמון שליט"א שעלבים
נראה לתרץ דאיתא בסמ"ג שאדם חייב להיות תמיד עם שני אותות, משום דע"פ שני עדים יקום דבר, בחול מילה ותפילין, בשבת שבת ומילה, ומי שאין לו תמיד שני אותות השכינה מסתלקת ממנו ח"ו, ולפי זה אתי שפיר שתמיד אות מילה צריך להיות כדי שיהיה אות השני.

הרב שאול מרגליות מודיעין עילית

נראה לתרץ דברבינו חננאל יומא פ"ה ע"ב איתא דשיהוי המילה יש בו סכנה לתניוק, והמל את התניוק מצילו ממותה, ולפי זה אתי שפיר דמילה אע"פ דהויא אות, מיהו יש בוה חשש פיקוח נפש, משא"כ בתפילין.

האם מותר לטמן ספגניות עם גבינה

מה שהארכתם בהא דקמ"ל יורה דעה סימן צ"ז ס"ק א' אין לשיין עיסה בחלב, שמא יבוא לאכלה עם הבשר, ואם לש, כל הפת אסור, אפילו לאכלה לבדה, ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר, מותר, דהא דמניה לעשותו מועט או לעשות בו סימן זה דווקא בשעת אפיה אבל אח"כ לא מהני.

הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א דומ"ץ גור בית שמש ומח"ס שיערי ברכה

יש להעיר לפי הנ"ל היה צריך לאסור לעשות ספגניות חלביות כמו שרגילים לעשות בזמן האחרון בימי החנוכה שהרי אי אפשר לעשות את הסימן ע"י ריבה חלבית אלא לאחר האפיה, והרי על הספוגניה עצמה ללא הריבה אין ניכר אם היא חלבית או פרוה, וה"ה לגבי סוגים שונים של מיני מאפה חלביים כגון בורקס וכדומה שיש שאופים אותם באותה צורה כמו מיני מאפה פרוה, אלא שמפורים למעלה אבקת סוכר לבנה לסימן שהיא חלבית שלכאורה אין זה מועיל שהרי אין מפורין את האבקה אלא לאחר האפיה, אך כבר הארכת בתשובה במקום אחר, והבאתי ללמד על זה זכות, על פי כמה אחרונים שכתבו שסוגי מאכלים שאין דרך לאכול עם בשר ממש, אינם בכלל האיסור, אבל לחולקים עדיין קשה על מה סמכו.

האם בפורים מותר להתפלל עם התחפושת

מה שהבאתם בשם שו"ת שבט הלוי חלק י' סימן י"ח דנשאל בענין אשר הרבה נוהגים בתחפושת בפורים אם מותר להתפלל בזה תפלת מנחה או ערבית, עפ"י המבואר אר"ח סי' צ"א שצריך לעמוד כדרך שעומד לפני אנשים חשובים, ופסק להיתר.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית

בשבת שעברה כשראיתי את השאלה בגליון שלכם נכנסתי למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ושאלתי אותו שאלה הנ"ל וצידד לאיסור דאין זה כבוד לעמוד כך לפני המלך.

איך יקויים מצות מתנות לאביונים לעתיד לבא הרי לא יהא עניים

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בפניט לשבת זכור כל המועדים יהיו בטלים, ימי הפורים לא נבטלים, דיש להקשות האיך באפשרות לקיים מצות מתנות לאביונים, או, דהרי יקויים הקרא לא יהיה כך אביון, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב שלמה שענהברוין שליט"א ירושלים

נראה לתרץ דאם ליכא עניים ליכא חיוב של מתנות לאביונים דהרי אין ענין שיהיה עניים כדי לקיים המצוה רק אם יש עניים יש מצוה לתת, אבל אם ליכא עניים אין כאן אתחלתא של מצוות מתנת לאביונים

מהו הטעם למנהג ישראל להתחפש בפורים

מה שהקשתם מה טעם במנהג ישראל, להתחפש עם כל מיני בגדים בפורים, ותרצתם בשבע אופנים.

הרה"ג רבי אביגדור גיגר שליט"א ר"מ בשיבת ונין ב"ב

הרב פנחס ישראלי שליט"א כולל הוראה צאנז בית שמש
יש לציין דבשפת אמת על פורים כתב דטעם התחפושת ע"פ הכתוב ורבים מעמי הארץ מתהירים, דהיו הגוים לובשים בגדי יהודים שיחשבו שהם יהודים כי נפל פחדם עליהם, ולכן המנהג להתחפש.

צרכניית הלבשה בעלזא
רחוב דובר שלום 1 ירושלים
בחדרת קודש ובהדרת כבוד נביע את ברכותינו אל מול פני המנורה מאור עינינו וחיינו
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה
לנכדו הבה"ח כמר אברהם שמואל צבי נ"ו
בן לבנו הרה"צ רבי אהרן מרדכי שליט"א

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי שלום קסלר שליט"א
מנהל רוחני ת"ת באבוב בארא פארק
לרגל שמחת נשואי נכדו הבה"ח חיים אלתר אביגדור נ"ו
בן חתנו ידידינו
הרה"ג רבי אברהם שמואל פנט שליט"א
עב"ג תחי' במז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים
ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצלית בכל אשר יפנה